

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Затверджено на засіданні кафедри
Менеджменту та бізнесу
Протокол № 8 від 27.01.2016 р.

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Соціальна відповідальність»
для студентів усіх спеціальностей
денної форми навчання

Укладачі:

к.е.н., доцент Василик С.К.
к.е.н., доцент Майстренко О.В.
к.е.н., ст. викладач Немашкало К.Р.

Відповідальний за випуск
зав. кафедрою менеджменту та бізнесу
д.е.н., проф. Лепейко Т.І.

Харків, ім. С. Кузнеця, 2016

Вступ

Соціалізація економіки є об'єктивною закономірністю її сучасного розвитку й передбачає надання соціальної спрямованості усім економічним процесам та формування й підтримання умов соціальної безпеки шляхом пристосування суспільства до ринкової організаційної культури на засадах демократизації відносин власності; лібералізації економічних відносин і розвитку ринкової конкуренції та впровадження відносин соціального партнерства між суб'єктами соціалізації й активної участі громадян в соціально-економічних відносинах. Мова, зокрема, йде про необхідність розподілу функцій соціальної відповідальності між державою, сферою бізнесу і громадянським суспільством. Все це вимагає запровадження сучасних практик взаємодії держави та бізнесу, а також бізнесу і суспільства, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх учасників суспільного життя, створити умови для подальшого стабільного розвитку держави і суспільства, заснованого на врахуванні якомога ширшого кола інтересів.

Мета навчальної дисципліни — формування у студентів фундаментальні знання з теорії та практики соціальної відповідальності і відповідні професійні компетентності, які забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів (інститутів).

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

сформувати у студентів науково обґрунтовані, адекватні реальності, раціональні знання про процеси, практики й моделі у соціально відповідальної поведінки;

навчити студентів бути компетентними в конкретних процесах управління практиками соціальної відповідальності для забезпечення розвитку держави, суспільства та бізнесу;

сформувати на цій основі доцільне ставлення студентів до вивчення теоретичних положень та оволодіння відповідним інструментарієм щодо використання сучасних практик взаємодії держави, бізнесу, громадянського суспільства і людини, які б дозволили посилити взаємну відповідальність усіх суб'єктів суспільного життя, створити умови для стійкого стабільного розвитку держави і суспільства

Предметом вивчення дисципліни є сукупність теоретико-методологічних, методичних та практичних положень формування інституту соціальної відповідальності.

Об'єктом вивчення дисципліни є соціальна відповідальність як

система.

Пререквізити: вивчення даної навальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як «Економічна теорія», «Правознавство», «Філософія», «Менеджмент», «Економіка підприємства»,

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності;

особливості та соціальної відповідальності в системі управління
ω організацією;

нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності;

моделі корпоративної соціальної відповідальності і становлення різних типів корпоративної культури;

критерії, показники та методику оцінювання соціальної відповідальності;

особливості прояву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях;

сутність соціальних інвестицій як форми прояву корпоративної відповідальності роботодавців;

сутність, основні складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної кадрової політики;

екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання;

сутність, структуру, вимоги і особливості міжнародних стандартів соціальної звітності в Україні.

вміти:

розуміти теоретичні та методологічні підходи до визначення сутності соціальної відповідальності;

формуванню іміджу і репутації підприємств;

вміти застосовувати методичні основи формування і розвитку соціальної відповідальності;

вміти впроваджувати норми, що регулюють соціальні права в корпоративних правовідносинах;

вміти планувати соціальний розвиток організації,

вміти розробляти організаційно-управлінський механізм соціального інвестування;

розуміти форми і методи захисту соціальних прав в корпоративних відносинах;

проекувати та розробляти соціальних програм і проектів в організації.

вміти розробляти внутрішні і зовнішні соціальних програм.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійною компетентністю, що наведена в табл.1.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України ➔ наведено в табл. 2.

Таблиця 1

Професійна компетентність, яка отримується студентами після вивчення навчальної дисципліни

Назва компетентності	Складові компетентності
Розробляти та розуміти теоретичні та методологічні підходи до визначення сутності соціальної відповідальності; формувати імідж і репутацію підприємств;	Визначати характерні риси моделей СВ
	Визначення соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку
	Здійснювати розробку концепції для інтеграції КСВ в організацію
	Підготовка і впровадження програм залучення працівників в програми КСВ
	Визначати очікування заінтересованих сторін і будувати взаємодію з ними
	Впроваджувати систему управління організацією, що зменшує її негативний вплив на навколишнє середовище
	Здійснювати регулювання відносин у сфері праці на засадах соціального партнерства та соціально відповідальної поведінки
	Організовувати підготовку не фінансового звіту організації
	Розробка внутрішньої політики компанії щодо дотримання законів, правил, етичних норм країни
	Здійснювати оцінку ефективності соціальних інвестицій та результативність корпоративних соціальних програм

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
«Соціальна відповідальність»
за Національною рамкою кваліфікацій України**

5

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1 Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку					
Визначати характерні риси моделей СВ	Сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні КСВ; особливості КСВ різних суб'єктів суспільного розвитку	Моделі корпоративної соціальної відповідальності і становлення різних типів корпоративної культури	діагностувати програми корпоративної соціальної відповідальності	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень	Відповідальність за точну ідентифікацію моделей КСВ
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства					
Визначення соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку	Принципи соціальної відповідальності, рівні та форми прояву соціальної відповідальності	Соціальну відповідальність держави, суспільна та людини	Формувати принципи соціальної відповідальності людини, держави, бізнесу та суспільства	Ефективно формувати комунікаційну між державою та суспільством	Відповідальність за визначення принципів соціальної відповідальності суб'єктів суспільного розвитку

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю					
Здійснювати розробку концепції для інтеграції КСВ в організацію	Функції та обов'язки менеджера з КСВ в організації	Місце соціальної відповідальності в системі управління організацією	Розробляти модель управління соціальною відповідальністю організації залежно від стратегії її розвитку	Ефективно формувати комунікації для розробки етичних кодексів компанії і стратегії КСВ	Відповідальність за адаптування внутрішньої документації підприємства до вимог міжнародних стандартів в сфері соціальної відповідальності
Тема 4. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності					
Підготовка і впровадження програм залучення працівників в програми КСВ	Залучення співробітників у корпоративні програми	Права людини на робочому місці, практики КСВ щодо персоналу, програми зростання працівників, завдання і принципи побудови внутрішніх комунікацій	формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності	Ефективно формувати комунікації з працівниками для розробки ключових документів компанії	Відповідальність за відповідність програм КСВ інтересам працівників
Тема 5 Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності					
Визначати очікування заінтересованих сторін і будувати взаємодію з ними	Види стейкхолдерів	Основні групи зацікавлених сторін, визначення їх впливу на діяльність організації, індикатори доцільності діалогу зі стейкхолдерами	Ідентифікувати, аналізувати і ранжувати очікування заінтересованих сторін організації, будувати матрицю стейкхолдерів	Ефективно формувати комунікації зі стейкхолдерами	Відповідальність за визначення груп стейкхолдерів, їх очікування, організацію ефективного діалогу з ними
Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності					
Впроваджувати систему управління організацією, що зменшує її негативний вплив на навколишнє середовище	Стандарти екологічного менеджменту	Екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання	Визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності	Ефективно формувати комунікації з персоналом та стейкхолдерами стосовно екологічного впливу	Відповідальність за точність і коректність результатів

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами					
Здійснювати регулювання відносин у сфері праці на засадах соціального партнерства та соціально відповідальної поведінки	Соціальна відповідальність суб'єктів соціального партнерства	реалізацію принципів соціальної відповідальності в колективних угодах та договорах	Розробляти колективні угоди та договори на принципах соціальної відповідальності	Ефективного формування соціального діалогу для забезпечення соціально відповідальної поведінки	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності, соціальна звітність та аудит					
Організовувати підготовку не фінансового звіту організації	Поняття, стандарти та рівні підготовки соціальної звітності, структура соціального звіту	Знання стандартів підготовки не фінансової звітності, процесу підготовки звіту	Аналізувати соціальну звітність організації і готувати необхідну інформацію для її формування	Ефективно формувати комунікаційну стратегію	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності					
Здійснювати оцінку ефективності соціальних інвестицій та результативність корпоративних соціальних програм	Сутність процесу управління ризиками. Система показників КСВ	Складові ефективності діяльності організації,	Здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності, узагальнювати матеріали аналізу для формування пропозицій щодо удосконалення програм КСВ	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо поширення результатів програм КСВ	Відповідальність за точність і коректність результатів
Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні					
Розробка внутрішньої політики компанії щодо дотримання законів, правил, етичних норм країни	Чесні операційні практики, запобігання корупції, відповідальні закупівлі, добросовісна конкуренція	Закони, правила, соціальні норми, етичні аспекти чесних практик в діяльності компанії	формувати відносини підприємства із зовнішніми організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності	Комунікації з контрагентами на принципах прозорості, рівного ставлення	Відповідальність за точність і коректність результатів, дотримання норм законодавства та запобігання корупції

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС). Форма підсумкового контролю – залік.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Суть та завдання корпоративної соціальної відповідальності

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку

1.1. Визначення поняття « соціальна відповідальність »

Суть та значення корпоративної соціальної відповідальності. Складові соціальної відповідальності

1.2. Історія розвитку КСВ

Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Внутрішнє і зовнішнє середовище КСВ. Розвиток КСВ в Україні

1.3. Особливості формування моделей КСВ

Моделі КСВ бізнесу. Відмінність між американською та європейською моделями

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства

2.1. Держава як суб'єкт соціальної відповідальності

Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства: шляхи розвитку. Соціальна держава як провідний суб'єкт соціальної відповідальності. Міжнародний досвід державного регулювання КСВ

2.2. Соціальна відповідальність людини

Сутність та складові соціальної відповідальності людини, її значення у забезпеченні стійкої соціальної динаміки. Форми прояву соціальної відповідальності особою.

2.3. Соціальна відповідальність різних суб'єктів суспільного розвитку

Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства. Особливості прояву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях. Соціальна відповідальність ЗМІ: вплив на поведінкові моделі в суспільстві. Соціальна відповідальність освіти та науки. Співпраця бізнесу і освіти.

Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю (КСВ)

3.1. Соціальна відповідальність як складова стратегії організаційного управління

Стратегії організаційного управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. Принципи соціальної відповідальності. Етичні кодекси. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії. Проект міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000.

Організаційне забезпечення діяльності з КСВ в організації

Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ. Організація діяльності з КСВ. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері КСВ. Оцінювання наявного стану КСВ компанії.

3.2. Менеджер з соціальною відповідальністю, його значення для компанії

Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.

Тема 4. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності

4.1. Права людини на робочому місці. Міжнародні ініціативи із захисту прав людини в бізнес середовищі

Права людини і трудові практики як предмет КСВ. Міжнародні стандарти прав людини. Загальна декларація прав людини. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Конвенція про права дитини. Законодавство України у сфері праці як основа КСВ у відносинах з працівниками

4.2. Трудові відносини в аспекті КСВ

Співробітники як ключові стейкхолдери. Залучення співробітників до розробки ключових документів компанії. Методи ознайомлення працівників з стратегією соціальної відповідальності компанії.

4.3. Найкращі КСВ практики щодо персоналу та їх відтворення в не фінансовій звітності

Напрями КСВ в сфері персоналу. Ресурси в сфері соціальної звітності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура.

4.4. Перспективи впровадження КСВ практик. Переваги для

компаній і працівників

Переваги та обмеження впровадження КСВ практик щодо персоналу. Кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ: вітчизняний і зарубіжний досвід.

Тема 5. Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності

5.1. Діалог зі стейхолдерами як основний принцип КСВ

Поняття та види стейкхолдерів, їх залучення. Визначення стейкхолдерів компанії, комунікації зі стейкхолдерами, кращі практики діалогу зі стейкхолдерами провідних компаній у сфері КСВ, оцінка діалогу.

5.2. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами

Визначення територіальних громад. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Розвиток партнерств з місцевою владою та громадою. Участь компаній у життєдіяльності громад. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями.

Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності

6.1. Значення відповідального ставлення організацій до довкілля.

Сутність та значення відповідального ставлення до довкілля. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем. Функції та рівні екологічної відповідальності. Екологічний менеджмент як інструмент реалізації соціальної відповідальності.

6.2. Міжнародні документи та ініціативи щодо навколишнього середовища

Міжнародні документи щодо навколишнього середовища. Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро тощо. Стандарти екологічного менеджменту: ISO 14000.

6.3. Законодавство України про охорону навколишнього середовища

Нормативно-правова регламентація екологічної відповідальності. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.

6.4. Принципи і напрямки впровадження КСВ у сфері захисту

навколишнього середовища.

Напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності. Український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності. Міжнародний досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності

7.1. Поняття соціального партнерства, його принципи

Рівні соціального партнерства, механізм соціального партнерства. Основні суб'єкти в системі соціального партнерства. Еволюція відносин і стратегій взаємодії власних і підприємницьких структур. Принципи суб'єктів соціального партнерства. Система соціального партнерства його структура

7.2. Соціальне партнерство та регулювання соціально-трудова відносин.

Гармонізація інтересів соціальних партнерів. Моделі соціального партнерства. Визначення біпризму та трипартизму

7.3. Регулювання відносин у сфері праці на принципах соціального партнерства та соціально відповідальної поведінки.

Реалізація принципів соціальної відповідальності в колективних угодах та договорах. Регулювання відносин у сфері праці на принципах соціального партнерства та соціально відповідальної поведінки. Соціальне партнерство та міжнародне регулювання соціально-трудова відносин

Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності

8.1. Сутність, види і функції моніторингу

Визначення поняття «моніторинг». Основні завдання моніторингу. Етапи діяльності моніторингу. Ознаки класифікації, та види моніторингу. Функції соціальної відповідальності бізнесу і моніторингу

8.2. Інформаційна база моніторингу

Основні цілі при обміні інформацією про соціальну відповідальність.

8.3. Особливості організації моніторингу результативності і ефективності КСВ

Процес моніторингу. Види соціальних технологій. Розподілення технологій моніторингу. Результати моніторингу.

Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності

9.1. Поняття ефективності КСВ

Визначення поняття ефективності КСВ. Етапи побудови збалансованої системи показників ефективності СВ включають. Стандарт GRI.

9.2. Основні методи та критерії оцінки КСВ

Критерії оцінки з КСВ. Структура процесу розробки і оцінки економічного потенціалу СВ організації. Характеристика основних методів оцінки КСВ. Оцінка економічного потенціалу КСВ організації.

9.3. Оцінка ефективності соціальних програм та КСВ

Аспекти оцінки ефективності соціальних програм. Показники оцінки ефективності соціальних програм організації за основними напрямками. Оцінка ефективності КСВ. Оцінка ефективності соціальної роботи організації за напрямками «Оплата праці та соціальні виплати», «Розвиток персоналу», «Охорона здоров'я та техніка безпеки», «Реалізація соціальних програм».

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні

10.1. Головні тренди розвитку соціальної відповідальності

Соціальна відповідальність у пріоритетах розвитку країни. Соціальна відповідальність як чинник запровадження сталого розвитку. Енергоефективність та підвищення продуктивності промисловості та конкурентоспроможності як основні напрями КСВ. Основні завдання стратегії розвитку соціальної відповідальності.

10.2. Правове забезпечення розвитку соціальної відповідальності.

Існуючий стан в Україні. Виконання (ратифікація, впровадження, адаптація законодавства України до), міжнародних угод. Напрями удосконалення українського законодавства в сфері СВ.

10.3. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Стратегія та політика КСВ як компонент євроінтеграційної стратегії. Стратегічні цілі впровадження в Україні національної моделі політики корпоративної соціальної відповідальності.

10.4. Заохочення соціально відповідальної поведінки.

Напрями діяльності держави при просуванні КСВ. Державні настанови щодо формування та реалізації соціальної відповідальності в Україні.

3. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 3.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання
1	2
<i>Тема 1.</i> Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	<i>Дискусія на тему:</i> Соціальна відповідальність як стратегія досягнення збалансованого розвитку суспільства і бізнесу. <i>Проведення семінарського заняття</i> на тему: «Становлення та розвиток інституту соціальної відповідальності» 1. Соціальна відповідальність і ретроспектива її розвитку. 2. Упровадження соціальної відповідальності в практику господарювання. 3. Міжнародні ініціативи як чинники формування і розвитку соціальної відповідальності.

<p><i>Тема 2.</i> Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства</p>	<p>Проведення <i>семінарського заняття</i> на тему «Соціальна відповідальність людини, держави та громадянського суспільства»:</p> <p>1. Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та суспільства і шляхи її розвитку. 2. Суб'єкти і рівні соціальної відповідальності. 3. Сутність і складові соціальної відповідальності людини, її значення в забезпеченні стійкої соціальної динаміки. 4. Соціальна держава як провідний суб'єкт соціальної відповідальності. 5. Розвиток соціальної відповідальності інститутів громадянського суспільства.</p>
---	---

1	2
<p><i>Тема 4</i> Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності</p>	<p>Проведення семінарського заняття на тему: <i>Формування відносин з працівниками на засадах корпоративної соціальної відповідальності</i></p> <p>1. Напрями реалізації КСВ в процесі забезпечення конкурентоспроможності персоналу. 2. Соціально відповідальні добір, переміщення та звільнення персоналу. 3. Розвиток персоналу як важливий напрям КСВ. 4. Забезпечення продуктивної зайнятості на засадах соціальної відповідальності. 5. Удосконалення компенсаційної політики в контексті впровадження основних принципів КСВ. 6. Підвищення якості трудового життя як мета і критерій КСВ.</p>
<p><i>Тема 6</i> Екологічна компонента соціальної відповідальності</p>	<p>Проведення <i>семінарського заняття</i> на тему: «Захист навколишнього середовища»</p> <p>1. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. 2. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища (Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро тощо) та стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000). 3. Законодавство України про охорону навколишнього середовища</p>

4. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 4.1).

Перелік тем практичних занять

Тема	Програмні питання
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	Практичне заняття на тему: «Моделі соціальної відповідальності». <i>Тренінг:</i> Підготовка студентами у підгрупах моделей соціальної відповідальності.
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	<i>Ділова гра:</i> Розробка комплексної моделі управління соціальною відповідальністю віртуальної організації, механізми імплементації КСВ в систему управління, на основі яких визначають статус, функції та обов'язки менеджера з КСВ в організації.
Тема 4 Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності	Практичне заняття на тему: «Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура». <i>Тренінг:</i> Етапи підготовки нефінансового звіту або аналіз відповідності звіту рекомендаціям GRI
Тема 5. Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	Практичне заняття на тему: «Діалог із стейкхолдерами як основний принцип КСВ». <i>Тренінг:</i> Складання матриці стейкхолдерів.
Тема 7 Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	<i>Ситуаційне завдання на тему:</i> Розробка напрямів посилення соціальної відповідальності суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство
Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності	<i>Ділова гра:</i> Відпрацюванні навичок здійснення моніторингу корпоративної соціальної відповідальності
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	Практичне заняття на тему: «Оцінювання ефективності соціальної відповідальності: критерії та індикатори ефективності КСВ; методи і процедури оцінювання ефективності програм КСВ». <i>Тренінг:</i> Розрахунки ефективності соціальної відповідальності
Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні	<i>Ситуаційне завдання на тему:</i> Обґрунтування стратегічних напрямів розвитку соціальної відповідальності в Україні на основі аналізу досвіду інших країн

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентами для засвоєння теоретичних знань та формування практичних навичок з навчальної дисципліни, наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Форми контролю СРС
1	2	3
Змістовий модуль 1. Суть та завдання корпоративної соціальної відповідальності		
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми «Становлення та розвиток інституту соціальної відповідальності»	Презентація результатів
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми «Соціальна відповідальність як стратегія досягнення збалансованого розвитку суспільства і бізнесу». Підготовка до експрес-опитування.	Презентація результатів
Тема 3 Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом: <i>Скласти положення про корпоративну культуру або етичного кодексу, виходячи з розроблених моделей управління СВ віртуальних організацій</i>	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом
Тема 4 Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та семінарського заняття. Виконання практичного завдання за індивідуальним варіантом: <i>Аналіз відповідності не фінансового звіту рекомендаціям GRI</i>	Захист практичного завдання за індивідуальним варіантом

Продовження табл. 5.1

1	2	3
Тема 5. Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання практичного завдання: Складання пам'ятки менеджера з КСВ за темою: <i>Діалог із стейкхолдерами як основний принцип КСВ</i> Підготовка до експрес-опитування	Презентація результатів
Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. огляд теоретичного матеріалу з теми: «Захист навколишнього середовища»	Презентація результатів
Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. огляд теоретичного матеріалу з теми: <i>Визначення інтересів сторін і суб'єктів соціально-трудоких відносин щодо розвитку соціальної відповідальності</i>	Презентація результатів
Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу для участі у діловій грі.	Презентація результатів
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ» Підготовка до експрес-опитування	Презентація результатів
Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності Підготовка до підсумкової контрольної роботи.	Презентація результатів

6. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 6.1 і 6.2).

Таблиця 6.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема 1	Практичне застосування навчальних технологій 2
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	<i>Міні-лекція</i> «Міжнародні ініціативи як чинники формування і розвитку соціальної відповідальності», банки візуального супроводу
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	<i>Лекція проблемного характеру з питань</i> «Соціально відповідальна взаємодія держави, бізнесу та суспільства і шляхи її розвитку», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	<i>Міні-лекція</i> «Ефективні методи розробки економічного забезпечення управління КСВ», банки візуального супроводу
Тема 4. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності	<i>Лекція проблемного характеру з питань</i> «Роль трудових практик на засадах СВ», робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 5. Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	<i>Лекція проблемного характеру з питань</i> «Діалог із стейкхолдерами як основний принцип КСВ», презентація результатів, банки візуального супроводу

Продовження табл.6.1

1	2
Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності	<i>Лекція проблемного характеру з питань «Захист навколишнього середовища»</i> робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	<i>Лекція проблемного характеру з питань «Соціальне партнерство як метод вирішення соціальних конфліктів на різних рівнях управління підприємством»</i> презентація результатів, банки візуального супроводу
Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності	<i>Міні-лекція «Відпрацюванні навичок здійснення моніторингу корпоративної соціальної відповідальності»</i> банки візуального супроводу
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	<i>Лекція проблемного характеру з питань «Оцінювання ефективності соціальної відповідальності: критерії та індикатори ефективності КСВ; методи і процедури оцінювання ефективності програм КСВ».</i>
Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні	<i>Міні-лекція Обґрунтування стратегічних напрямів розвитку соціальної відповідальності в Україні на основі аналізу досвіду інших країн</i>

Таблиця 6.2

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни (лекційні заняття)

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	Семінарське заняття. Тема: «Особливості розвитку СВ: історичний та сучасний аспект»	Семінари-дискусії, презентації

Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	<i>Ділова гра «Розробка комплексної моделі управління соціальною відповідальністю віртуальної організації, механізми імплементації КСВ в систему управління, на основі яких визначають статус, функції та обов'язки менеджера з КСВ в організації»</i>	Робота в малих групах, мозгові атаки, метод Делфі, метод сценаріїв
--	--	--

Продовження табл.6.2

1	2	3
Тема 4. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності	Завдання 1. Робота в малих групах. Складання матриці стейкхолдерів	Робота в малих групах, мозгові атаки, метод Делфі
Тема 5. Формування відносин організації із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	Завдання 2. Етапи підготовки нефінансового звіту або аналіз відповідності звіту рекомендаціям GRI»	Робота в малих групах, мозгові атаки, метод Делфі, метод сценаріїв
Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності	Завдання 3. Оцінка рівня навантаження на екологію	Робота в малих групах, мозгові атаки
Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	Завдання 4. Розробка напрямів посилення соціальної відповідальності суб'єктів суспільного розвитку через соціальне партнерство	Робота в малих групах, мозгові атаки, метод Делфі, метод сценаріїв
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	Завдання 5. Розрахунки ефективності соціальної відповідальності	Робота в малих групах, мозгові атаки, метод Делфі

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Баяра, Д. Корпоративна соціальна відповідальність у системі корпоративного управління [Текст] // Україна: Аспекти праці. – 2009. – №1. – 2009. – С. 21-25 р.

2. Катихін, Є. О. Корпоративна соціальна відповідальність та практики у деяких її напрямках [Текст] // Статистика України. – 2012. – №1. – 2012. – С. 79-83 р.
3. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закладів / [М.А. Саприкіна, О. Ляшенко, М.А. Саєнсус [та ін.]]. – К. : [б. в.], 2011. – 470 с.
4. Колот, А. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути і технології соціального розвитку [Текст] // Україна: Аспекти праці. – 2010. – №3. – 2010. – С. 3-9 р.
5. Колот, А. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів [Текст] // Економічна теорія. – 2013. – №4. – 2014. – С. 5 - 26 р.
6. Лебедєв, І. В. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті впровадження концепції гідної праці [Текст] : наук. моногр. – Одеса : ["Атлант" VOI COIY], 2014. – 375 с.